

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

(14.)

Költ *Bétsben*, Böjt - elő - Havának
 (Februáriusnak) 18-dik napján; 1794-dik
 Észteendőben.

Hadi Környütlállások.

Az *Angliai* Ország - Gyűlésnek nappali és éjtszakai első Ülésében véghez mentt, nem tsak *fontos*, hanem *mázsás* vetélkedésekről tettünk már valamelly, és nem éppen sovány emlékezetet előbbeai Hírmondónkban is; meg-érdemli mindazáltal ez a' nagy, és tanúsággal tellyes tárgy, hogy most is közöllyük belölle, a' mit lehet: — A' Második Táblánál sok derék Tagjai vagynak ugyan mind a' Ministérium-

P

mal tartó, mind pedig az azzal ellenkező Résznek. Az először említett Felekezetben mindazáltal tudjuk, hogy *Pitt* maga mindenképpen az első; valamint a' másik Felekezetben nintsenek különbek *Fox*nál, és *Sheridann*nál. Minthogy tehát el nem beszéllhetünk mindent egy két levélen: azt tselekeesszük, hogy *Sheridann*nak és *Fox*nak nevezetesebb ki-fogásaikat 's ellen-vetéseit summásan elő-adjuk, 's utánnok vetjük az azokra mondott résszerént egyenes feleletjeit *Pitt* Úrnak, résszerént ollyatén jegyzéseit, mellyekből feleletek telnek.

„Nem vetemedtek volna a' Frántziák — így ízolla *Sheridan* Úr — azoknak a' szörnyű kegyetlenségeknek el-követésére, ha hadakozásra nem kényszerítették, 's kétségbe nem ejtődtek volna, tzellyoknak el-érése eránt. — A' mostani Frantzia Intézetekről a' mondatik, hogy soha meg nem állhatnak azok: — nem izükség tehát fel-kelni ellenek. A' mi magától is le fog dűlni: nem kell annak le-döntésére próbákat tenni. Minek akarjuk ki-tekerni a' menyköveket a' Mindenható' kezeiből, és meg-akadályoztatni a' természet' folyását? — Ha mi azt hánytorgatjuk a' Frántziák ellen, hogy ök Ellenségeiknek tartják mind azokat, a' kik nintsenek eggy értelemben vélek: hát *Genua*, és a' neutrális Királyok mit mondhatnak mi ellenünk? — Ha Törvényeket akar eleibe írni eggy idegen Tar-

tománynak a' *Nagy-Britanniai* Minisztérium; tartozik ki nyilatkoztatni: minémü igazgatás formáját akar abba a' Tantományba bé vinni, 's mitsoda reménysége vagyoni, ezen szándékának szerentsés végre való hajhatása eránt. — Úgy képzelődtek nálunk sokan, hogy mihelyt a' *Nagy-Britanniai* Országnak el-ordítja magát: mindjárt seregestől fogának omolni a' Frantziák *Párisra*, 's ki-irtják abból a' gyilkosokat; de már most, *Lyonnak*, *S. Malonak*, és *Toulonnak* szomorú sorsát látván, mi módon vethetnek bizodalmodkat *Nagy-Britanniába* a' Rojalisták? — Álmélkodásra méltó dolog, hogy egész Európa fel-kelt egy Nemzet ellen, és még is ez az egy Nemzet minden hatalmas Ellenségének ellent-állott. — Hogy a' Közöns. Kintstár' fundusaira nézve tett új rendelkezések szerént, jövedelmeinek legnagyobb részét köz-szüükségre fordítja a' Frantzia Nemzet: ennek meg-gondolása arra indíthat bennünket, hogy féllünk egy olytán Néptől, a' melly kész, mindenét fel-áldozni a' maga szabadságának. “ —

Fox Úr nagyon ki-kelt azért a' Miniszterek ellen: miért meg nem mondták mindjárt előre a' hadakozás' széllyát, melly — a' mint már nyilván lehet látni — nem egyéb, hanem Frantzia-Ország' mostani Igazgatóinak ki-irtása. — Minden Nemzetnek vagyoni jussa, a' maga igazgatása-

formájának el-intézésére: még is tsupáti azért végződött had a' Frantzia Nemzet ellen *Pillnitzben*. — Meg kell fontolni, ha kívánásra méltó dolog-é, a' mostani, vagy akármelly más Jákobinus-Igazgatókkal való békesség-munkálódás? — vagy, nem következhetnek-é egy szerentsétlenségből olly veszedelmek, mellyek között nem volna többé mód a' békesség-munkálódásban? — Utálom én — monda *Fox Úr* — a' Frantzia Közöns. Társaságnak hallatlan kegyetlenségeit; de a' vétkek és gonofságok ellen való gyűlölség nem elegendő ok még a' hadra. — Az is a' panasz Fran. Országának mostani Igazgatói ellen, hogy ők a' mi Konstitutióunkat el akarták rontani. Ugyan azt akarta vólt *XIV. Lajos* is: még is *Wilhelm* (akkori Királlya Nagy-Britanniának) reá nem engedte vétetni magát Ministerei által, hogy a' békességről el-kezdett alkudozást félbe-szakassza azzal a' kevély Királlyal (*XIV. Lajossal*.)

Pitt Úr, következő négy fundamentomait mondotta a' had-kezdésnek, és folytatásnak: 1.) Mivel a' Frantziák egy ollyatén okoskodás-módját vettek-fel, a' melly minden rendet fel-bont a' társaságban, 's el-ront minden törvényes igazgatásokat. 2.) Ezen okoskodás-módjának terjesztése végett, bé-rontottak ők idegen Tartományokba. 3.) *Hollandia* eránt, ellenséges szándékot mutattak. 4.) Egész tzállal

vóltak, birtokaiknak nagyobbítása eránt, melly tzél nem tsak nekünk, hanem egész Európának veszedelmet okozhatott volna.

Az előbbeni Ország-Gyűlés' végzödé-sével, két dolgot kívántam én — *így folytatá beszédét Pitt Úr* t. i. 1) erős, és állandó fel-tételeken épültt békességet; 2) a' hadi költségeknek meg-térítését. Ezen végeknek el-érésére, úgy javaslottam én, mint alkalmas eszközt, a' Fran. belső igazgatás - formájának meg-változtatását; de soha se sürgettem annak egész ki-irtását, hanem tsupán azt állítottam, hogy ha az említett meg - változtatásra reá lehetne menni: úgy Fran. Ország meg nem hagyná magát a' békességkötésben akadályoztattni a' most ott uralkodó Felekezetnek utálatos tulajdonsága, és vétkei által. — A' múltt 1793-dik esztendőbéli Májusnak 21-dik napja előtt történtt dolgokat minekutánna elevenen elő - adta volna *Pitt Úr*: hozzá fogott a' rettenetes revoluzionáris igazgatásnak le - írásához, melly az említett napon állott-fel. Ezen igazgatásnak tulajdonságaihoz, úgymond, az is hozzá járúlt, hogy az, a' Religiót el-törlötte; a' midön kezét fogván a' hitetlenség a' párt-ütéssel, egészen el-szaggatták a' társaság' köteleit, 's Isteni félelem, és lelki esméret nélkül valóvá tévén a' Népet, fel - szabadították azt a' vétkezésre. Mások' vagyonjának szabad akarat fzerént való el-vétele, söt

még életektől is, minden magok óltalmazásának meg-engedése nélkül való erőszakos meg-fosztattatások, nem hagytak helyet többé semmi igazságnak. Mind ezek, új hadi segedelmek' fszerzésére szolgáltak eszközül, mellyekhez járultak még az új papiros-pénzek is, és a' Lakosoktól költsön de kényszerítés által fel-vett summák. Mit lehet az illy intézetekről reményleni. Magokban vagyon azokban, önnön romlásoknak fundamentoma. Mi által tartathatnának-fel azok? Talán azon dühösség' indulatja által, melly Szabadság' lelkétől való elragadtatásnak neveztetik, 's a' melly által tsak nem annyi áldozatok szállíttatnak a' tömlötzökbe, és a' gillotínra, mint a' hártzmezejére. A' mennyivel rend kívül tsudálatosabbak ezen intézetek: annál inkább lehet gondolni, hogy nem soká tarthatnak azok; és ennek reménylésére fundamentomúl szolgál nekünk: az emberi léleknek természetje, az emberi dolgoknak lassú haladása, és a' közönséges kívánság. — Ha az a' kérdés tétetik-fel nékem: *Soha se akarok-é békességet kötni a' Jákobinussokkal?* — erre nehéz felelni, és én nem hagyom meg-köttetni a' kezeimet, eggy egész meg-határozású felelet által. A' következések és környülállások válafztják-el a' dolgot. — Most kívánásra méltóbbnak tartom én a' hadat, még ha rettentőbb volna is; mint a' Fran. uralkodó Feleke-

zettel való békességet. — Folytathatjuk-é a' hadat? annak megítélését leg-jobban tartoznak tudni Uraim! Kegyelmetek. — Ha az én vetélkedő Társam (*Fox Úr*) azt állítja, hogy a' mostani Fran. Igazgatóknak szint'annyit hihetnénk, mint lehetett *XIV. Lajosnak* hinni: ezt én tagadom, és úgy hiszem, hogy ha az a' nagyra-vágyó Király végre-hajthatta volna is szándékjait: a' mi akkori vesztésünket szabadtásnak lehetne még mondani ahoz képest, a' mit most vesztenénk, ha a' Frantzia Jákobinusok tzellyokat érhetnék. *XIV. Lajost* bizonyos határok között tartotta a' betsület' érzése, de a' mostani Fr. Igazgatókat semmi se tartóztatja semmitől. Olly hatalmat vettek ezek magoknak, a' millyen soha még egy Királynak se vólt. A' Királyságnak vilíza-állítása, mellyet még most is bizonyal kíván két harmad része Fran. Országának, bizonyos meg-határozások alatt, leg-bátorságosabb útnak látszott én előttem. Eggy ilyen új Királyok a' Frantziáknak, lehetetlen, hogy annyit árthatna nekünk, mint a' mostani Fr. Közön. Társáság. Ne szünnyünk-meg tehát ennek ellent-állani, míg magunkat, és Európát bátorságos állapotba nem helyheztetjük.“

Az *Angliai* Ország - Gyűlés' második Táblája, 85 ezer főre határozta az ezen elztendőben szolgálatot teendő tengeri Nép' számát, melly számban benne foglaltatnak

a' tulajdonképpen való 12,151 hajós legények is. — Az *Irlandiai*, vagy *Hiberniai* Ország-Gyűlésben semmi ellenző szó se' volt a' had folytatás eránt, 's megígérte a' Második Tábla, hogy Jan. 25-dikén Ülést fog-tartani, a' hadi segítségnek meghatározása eránt.

A' Lord *Hood*' kormányozása alatt lévő hajós Sereget annyira veztegette az a' szélvész, melly Januárius' vége felé dühösködött *Livorno*' , és *Korszika*' melylyékein, hogy kéntelenítettett Lord *Hood* vissza-térni *Korszika*-Szigetétől, és Január. 29-dikén *Elba* nevü *Toskánai* Szigetnek *Porto-Ferrajo* Városához érkezett, a' hová várta szállító, és apróbb hadi hajóit is, hogy szándékának teljesítéséhez újra hozzákélzithesse magát. — *Amphitrite* nevü Fregátot, melly a' *Touloni* Fran. hajók közzül való volt, és az Ánglusoktól állítattott hadi lábra; egésszen el-süllyesztett az említett szélvész.

Egy *Szárdinai* Levél, melly Január. 29-dikén költ *Turin*ből, nyilván bizonyítja azt, a' miről jóval tudósítottuk már mi ez előtt Érd. Olvasóinkat; hogy t. i. még több Tsáfz. Kir. Katonaság, és egy *Nápolyi* Sereg-osztály is fog küldetni segítségül *Pedemontziumba*. — Az említett Levél, következőképpen ír a' *Szárdin.* Király' Tartományaiabéli újjabb hadi készülletekről és rendelésekről: „Minthogy tartani lehet

tölle, hogy a' *Genuai* földön által, ne rontsanak-bé a' Frantziák *Pedemontziumba*: erre nézve, két újj erős táborok állítatnak fel, eggyik *Alexandria* nevezetű erős Városunknál, melly a' *Mediolánumi* Hertzegségben fekszik; a' másik pedig a' *Genuai* határon. — Hogy elegendő eleségek lehessen a' Seregeknek, olly parantsolatot adott-ki Király ö Felsege ezen hónapnak 17-dikén, melly szzerént tartoznak minden gabonás Gazdák bé - jelenteni, mennyi gabonájok vagyon? és ezen magános bé-jelentésekből a' Státus-Tanáts eleibe terjesztendő laistromok készítettnek. — Más kir. parantsolat is tétetett még közönségessé Január. 17-dikén, a' mellyben, közönségesen való dolgoztatásnak büntetése alatt tilalmaztatik a' papiros pénzél való kereskedés, 's ennek kevesebben való el-vétele, mint-sem a' mennyi valor (érőség) vagyon nékie szabva. Végre, serkentetnek minden Kereskedők, hogy a' Király által költsön fel - vejendő summába kiki adjon, tölle telhetőképven, *száztól öt* interesre. “

A' Frantzia Hadi - Vezérek között, megént változás esett. *Jourdanról*, a' ki, *Robespierre'* kommandálásából tétetett Hg *Koburnak* ellenébe, azt írták *Brüsszelből* Febr. 3-dikán, hogy rabúl vitetett *Párisba*; 's alig ha ö is reá nem kerül arra a' deszkára, mellyen az előtte vólt Vezérek: *Hüsztin*, és *Husárd*, nem ki - futották,

hanem *ki-feküdték* akaratjok ellen hősij pályájokat.

(Nem az a *Jourdan* ez, a' ki olly rettenetes gyilkoltatásokat vitt véghez *Avenióban*, azokon, a' kik ellenzették, Hazájoknak jákobinusi kaptára való üt-tését; és a' ki mostanság *Párisban* lévén, bizonyosság - levelet kapott a' maga jó pátriotaságáról.)

A' *Rajnai* Seregnek eddig vólt Vezére, Gen. *Pichegru*, váltotta - fel *Jourdant* az ügy - nevezett Északi Sereg' vezérlésében. *Pichegru* helyett, Gen. *Michaud* fogja kormányozni a' *Rajnai* Sereget, *Hoche* Generális alatt, úgymint a' ki Fő Vezérjek a' *Rajnai* és *Móseli* Seregeknek. Említett *Michaud* Gen. vólt az, a' kire bizatott vala *Fortlouis* vagy *Fortvaubannak* vißza-vétele.

Leg újjabb hírek a' Frantziákról: hogy *Mannheim* felé ismét vißza verik a' ké-szülöt. — *Austriai Flandriának* szélein bizonyos summa-pénzeket kívánnak fenyege-tések alatt: de nem kapnak. A' *Dänkir-cheni* ki-kötő helyböl által szánkékoznak rontani Angliába. — *Marseille* Városának a' nevét, egy újj pártütés miatt el-törölték 's *Nevetlennek* (*Sans-nom*) nevezték azt.

Elegyes Tudósítások.

A' *Svéd* Udvarnak egy hosszú jelentést adott-bé a' múltt hónapban a' *Stokholmi* *Dánus* Követ, melly jelentés tárgyazta a'

szabad kereskedést Svéd-Ország és Dánia között, és különkülönféle vámoknak eltörlését. A' Dániai Udvar azt ígérte, hogy nád-méz, kávé, 's egyéb efféléket elegendő mértékben fog szállíttatni a' maga Amerikai Szigeteiből, Svéd-Ország' számára is.

Svéd-Országban, a' jövő Augustusnak első napjával, meg fog a' kávé-ital szünni.

A' múltt postán bocsátott árkusunknak 222-dik oldalán summásan közlöttünk egy rendkívülvaló Újságot, melyet a' *Mediolánumi Nouve di diversa Corti e paesi* című igen derék Olasz Újsághól vettünk. — Közöljük most ígéretünk szerént az egész elő-adást maga valóságában, a' mint t. i. *Castel S. Giovanni d' Olukra* nevű helységből, Január. 28-dikán íratott levélben foglaltatik az:

„Uraim! Én a' ti Újság-leveleiteket igen kedvellem, azért tudósítlak benneteket mindenek felett, hogy az itt következő rendkívülvaló dolgot ti közöljétek Olvasóitokkal, minden más Újságok előtt. Ez, valóban meg-érdemli a' közlést, mivel az efféle történetek, kivált ha régi históriákból olvastattak, meséknek tartattak.

Egy 28 esztendőös paraszt Asszony, *Mondonicoi Lakos* (*Mondonico, Placentzianak* szélén fekszik, és a' *Castel S. Giovanni d' Olukrai Jurisdiction* alatt vagyon),

7 hónapig viselt terhe után le-betegedett. Először is mintegy négy latnyi nehézségű magzatot (un feto circa di oncie due) szült; azután egy más, de már életben volt gyermeket. 15 napokig tartott mind-öszve a' szülése, melly idő alatt egy hóltt és 20 élő férjfi - magzatokat hozott világra, kiknek mindenek meg-vólt a' körmökön kívül. Január. 28-dikán, melly, utolsó napja vala szülésének, hármát szült egy húzomban. Mind a' 20 Gyermekeket meg-keresztelte Tisztelendő *Rossi Angelo* Úr, a' Plébánia' Gazdája (Economo della Parochia), a' ki ma reggel a' Magistrátus előtt meg-jelenvén, törvényesen le-tette a' hitet, ezen rend-kívülvaló dolognak valóságáról. Magam is jelen voltam, többekkel együtt a' történeten, 's azt igaznak bizonyíthatom. "

Koppenhágából, Január. 21-dikén. — „A' melly négy Frantziák jakobin. módra akarták itten meg-ülni *Toulon'* vissza-vétele örömének innepét; minthogy nem érhatték tze'hlyokat: mindjárt ki-hírelték, hogy ők ide hagyják Városunkat, 's passzust is kértek az ide-való Magistrátustól, mellyet nyertek is mindjárt, de azért még is itt vagynak. A' Feje ezen négy Frantziákból álló Kommissziónak az a' *Grouvelle* Úr, a' ki magát *Frantzia Közönséges-Társaság'* *Dániai Biztos-Ministerének* nevezte közönséges írásában, melly tselekedetével egészen

fel-lázzasztotta Minisztériumunk ellen, az egyesült Hatalmasságoknak itt lévő Minisztereiket.

A' *Stokholmi* Öszve-esküdttek' proceszusa azért halasztatott-el, a' mint halljuk, hogy B. *Armfeldt* is jelen lehessen, a' kinek *Olasz* Országból *Stokholmba* való fogvavitele eránt minden rendelések meg-tétettek. — Ezer tallér tétetett-fel jutalmúl, négy személlyeknek ki-nyilatkoztatások végett, a' kik *Január. 13-dikán* estvéli 9 és 10 óra között, *Norder-Marcht* nevezetű piatzon körül-fogtak egyet azon Tisztek közzül, a' kikre bízott *Rudensköld* Gróf-Affzony' őrizete, 's halállal fenyegették, ha négy nap alatt szabadon nem bocsátatik *Rudensköld* Gróf-Affzony. Nem tudott egyebet mondani ezen fenyegetőkről a' Tiszt, hanem hogy két köpönyegbe vóltak bé-takaródzva 's a' kalapjoktól semmit se lehetett ki-venni az ábrázatjokból.

Lengyel Országból, *Január. 29-dikén.*
„*Királyi örökös Tanátsunk* egy közönséges Írást adott-ki ezekben a' napokban, melly által a' *Varsói Fő Törvényfzék* eleibe idézi *Zielinsky* Alsó-Kamarás Urat, a' ki *Masuren* Vajdaságbéli *Nur* nevezetű Kerületben öszve-gyűjtött maga tetszéséből minden Nemeseket, olly szin alatt, hogy a' Haza' javára tartozó különös dolgokról kellene tanátskozni.“

„Néhány napokkal ez előtt, két *Amsterdami* Banquierek (Pénzel-kereskedők) *Gulker*, és *Hasselgren* Urak érkeztek *Vársóba*, 's már audientzián is vóltak a' Királynál. Tökéllétesen tudósíttatják magokat a' *Varsói* Bankóknak állapotjokról. “

„*Lithvániának* fő Városában *Vilnában* következő három tizkelyekből álló rendelést adott - ki a' Politzáj-Kömmisszió, vagy belső bátorságra ügyelő Szék: 1.) Minden háznál két égő lámpásnak kell kitéve lenni egész éjtizaka. Az e' végre meg-kívántató költséget magáéból fogja tenni a' Ház' Ura fél éltendőig, mellynek el-tölttével a' világosításra fordított költségeknek summái által - adatnak a' Magisztrátusnak, 's azok szerént állandó fundus fog az említett végre ki-tsinálódni; melly fundusra köteles lessz adózni az egész Polgárság. 2.) Az ügy - nevezett *Hazard* játékoknak, közönséges gyűlésekben, társaságokban, bál - és más mulató házakban való jádzása szorosan meg-tiltatik. 3.) Meg - újjittatik az a' törvény, melly szerént minden Fran-tziák, valakik *Lithvániában* vagynak; tartoznak meg-esküdni, hogy ők Királyunkhoz hívséggel, 's engedelmességgel fognak viseltetni; és hogy *XVII. Lajost* Fran. Ország' törvényes Királynának esmerik. “

Portugalliának fő Városában *Lisbonában*, a' múltt éltendő' Novemberének 22.

dik napján délutáni 3 óra után nagy rázkódása tapasztaltatott a földnek, 42 második minutáig, melly nagy félelmet, de semmi kárt nem okozott. Hőszas zápor-esső, és szörnyű égi háború követte azt. — Dec. 27-dikén, olly rendkívülvaló tengeri szélvész dühösködött *Lisbona* körül, hogy sok más apróbb hajókon kívül, egy ó4 ágvús hajó is süllyedt-el, és a' rajta volt Nép közzül, tsupán nyóltz személyek szabadúlhattak - meg.

Erdély Ország.

Kolosvárról, Januárius' 29-dikén. —
 „Az Erdélyi Nemes Magyar Jádzó-Társaság, majd szinte olly tökéletes megelégedésig jádzotta tegnap *Hamletet*, mint kevéssel az előtt *Romeót*, és *Juliát*. Többnyire, számos Hallgatókhoz vagyoni szerentséje ezen buzgó iparkodású Társaságnak. Már ezentúl, a' nevezetesebb játékokon való megjelenésért előre fog fizetődni.“

„Meg-gondolván némelley Nemes Ifjaink, minémü alkalmatlanságokkal, és idő-vesztéssel légyen egybe-köttetve a' hosszú hajnak mindennapi mesterséges alkalmaztatása: sok Anglusok' példájok szerint hajokat rövidre vágatták, mellyet már azólta többen is tselekedtek, és tselekefznek.“

B é t s.

Nádor-Ispány ő Királyi Fő-Hertzege sége, vissza-ment a' múltt héten *Budára*. — Az *Orosz* Tsászárné' tengeri szolgálatjában lévő nevezetes *Nasszau* Hertzeg itt vagyon. — Hertzeg *Déligne*, egész Fami-liájával ide jöve a' napokban, *Austriai-Belgyiombél*.

(A' *Genuai* ki-kötő helyet szemmel tartó Anglus hajós Sereg-osztály' Vezérének a' *Genuai* Anglus Konzulhoz Jan. 22-dikén botsátott levelét, és a' *Genuai* Közöns. Társaság' Kormányfzékének, az említett Konzul' két írásaira adott feleletjeit, a' jövő postán fogjuk közleni.)

J e l e n t é s.

Egy el-adó házról, 's ahhoz tartozó festő-műhelyről.

Ezen jól épített ház V á t z o n van, a' V. Püspök' lakó Városában, a' Duna' partján, a' nagy úttzában. Hossza 27, szélessége pedig 12 öl. Van 5 szobája, egy börtje, két konyhája, egy élés-kamarája, egy 200 tseberre való pintzéje, egy németül úgy-nevezett Kippen szobája, 3 Kippennel, egy műhelye két üstel, egy sikárló szobája, egy olyan helye, mellyben 150 darab vagy vég matériát lehet a' vízbe mártogatni; két szinnye, 200 különb-különb-féle formája, minden ahhoz tartozó kézfűletekkel egygyütt; van ezen kívül egy el-adó szöllős kert is. — Az ezeket meg-venni kívánók jelentsék magokat Vátzon, a' Ház' Uránál, Fiertling Károly Festónél.

